

Reactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake 'Rv Contour REP en Aangescherpt Beoordelingskader REP'
T.b.v. Raad gemeente Utrechtse Heuvelrug

Patrick Greeven, Stichting Milieuzorg Zeist e.o. 2020 07 02

"Niet alles kan"

Geachte raadsleden, wethouder,

1. Thans ligt ter besluitvorming het: 'Rv Contour REP en het Aangescherpt Beoordelingskader REP' aan de gemeenteraad voor;
2. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. maakt gaarne van de mogelijkheid gebruik haar reactie op het betreffende raadsvoorstel aan u kenbaar te maken, zowel op het: 'Aangescherpt Beoordelingskader REP' als de: 'Contour REP'. Eerst zal nog kort worden ingegaan op het planproces, waarna afzonderlijk zowel aandacht zal worden gegeven aan het: 'Aangescherpt Beoordelingskader', als ook de: 'Contour REP'. Afgesloten zal worden met een conclusie;

Planproces

3. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft wat betreft het: 'Ruimtelijke economisch programma (REP)' en met name t.a.v. van het toen voorliggende 'Rv Beoordelingskader', evenals ook de: 'Wensen en bedenkingenbrief Ontwikkelbeeld Groen en Landschap' al eerder een uitvoerige reactie gegeven op het proces zoals dat in die zin thans op het niveau van de regio U-16 plaatsvindt, zowel in procesmatige, als in inhoudelijk zin (zie in deze dus ook: 'Inspraakreactie SMZ e.o. inzake 'Rv Beoordelingskader REP' en ook 'Wensen en Bedenkingenbrief Ontwikkelbeeld Groen en Landschap, d.d. 12 september 2019)').
 Mede n.a.v. van de indertijd door de gemeenteraden van de diverse deelnemende gemeenten op met het: 'Beoordelingskader' ingebrachte moties en amendementen heeft er alsnog een bijstelling van het 'Beoordelingskader' plaatsgevonden (zie in deze dus ook het document: 'Overzicht consultatierond verwerking en verantwoording', d.d. 07 april 2020));
4. Naast een 'Beoordelingskader' ligt er inmiddels dus ook een 'Contour'. T.a.v. een eerste concept van die Contour heeft er dan mede op basis reacties Colleges er nog een bijstelling van daarvan plaatsgevonden tot een definitieve Contour (zie in deze dus ook de notitie: 'Verantwoording verwerking reactie contour', 06 april 2020));
5. De Stichting Milieuzorg Zeist e.o. heeft er waardering voor dat door het College, alhoewel kennelijk niet noodzakelijk, zowel het: 'Aangescherpt Beoordelingskader REP' als ook de: 'Contour REP' ter besluitvorming aan de gemeenteraad wordt voorgelegd, ook al aangezien dat niet bij alle gemeenten het geval is, althans voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan.
 Anderzijds is het dus wel zo dat hetgeen dan thans op met name nog op de 'Contour REP' door de gemeenteraden wordt ingebracht, dus in zienswijzen afzonderlijke gemeenten die zienswijze niet meer tot een bijstelling van de: 'Contour REP' zullen leiden, maar zullen worden meegenomen in wat dan als het: 'Perspectief' wordt aangeduid, tenminste als de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. het allemaal goed heeft begrepen;
6. Bij dit alles is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. allereerst toch de vraag waarom hier nu vanuit de Regio zo'n vaart achter wordt gezet. Zoals u ongetwijfeld bekend is op landelijk niveau de invoering van de Omgevingswet uitgesteld tot 1 januari 2022, evenals heeft ook de provincie Utrecht besloten de ter inzage legging van de 'Ontwerp-

POVI' tot na de grote vakantie uit te stellen, dat dus met name vanwege de Coronacrisis. Nu gaat het bij het: 'REP' om de toekomstige ruimtelijke ontwikkeling van de gehele regio, namelijk de Regio 10, dus een ontwikkeling die iedereen in de Regio aangaat, dus zou het goed zijn dat daarbij dan ook een zorgvuldig proces wordt gevoerd, dus ook met inspraak en actieve participatie;

7. Een belangrijk punt bij dit alles is dan dat tot op heden een groot deel van de bevolking niet tot nauwelijks enige kennis, laat staan betrokkenheid, heeft bij de plannen zoals deze in het kader van het: 'REP' worden ontwikkeld. Weliswaar is dan aan de gemeenteraden eerder de 'REK' (in 2018) ter besluitvorming voorgelegd, evenals ook (in 2019) een eerste versie van een: 'Beoordelingskader REP' en ook een bijbehorende 'Uitgangspuntennotitie', maar ook deze beide besluitvormingsprocessen hebben zich grotendeels afgespeeld buiten de bevolking om.

Natuurlijk door het College wordt in het 'Rv Contour REP en Aangescherpt Beoordelingskader REP' aangegeven dat de thans voorliggende 'Contour REP' (en ook het: 'Beoordelingskader') in overstemming zou zijn met de 'Hoofdlijnen omgeving', zoals deze dan op 11 juli 2019 door de gemeenteraad zou zijn vastgesteld, dus feitelijk de uitgangspunten of zo u wilt het kader voor de toekomstige Omgevingsvisie van de gemeente, waaraan dan wel een meer uitgebreid participatieproces aan vooraf is gegaan (zie in deze overigens ook: 'Inspraakreactie Stichting Milieuzorg Zeist e.o. inzake de notitie: 'Denkrichting Implementatie Omgevingswet' én ook de: 'Hoofdlijnennotitie Omgevingsvisie').

Op zich is dat natuurlijk mooi, maar bij het 'REP' gaat het niet alleen om de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente, maar binnen de gehele regio, hetgeen uiteindelijk ook weer van invloed zal zijn op de ontwikkelingen binnen de gemeente.

In die zin wil de Stichting er dan toch voor pleiten alvorens verdere besluiten te nemen ook echt de bevolking actief bij de planvorming en de daarbij te maken keuzen te betrekken, dus door actieve participatie, en daarmee dus niet te wachten totdat het 'Perspectief' er ligt, ook al is dat dan op dat moment nog een concept. Dan zijn immers toch de keuzen op hoofdlijnen reeds gemaakt/bepaald

Natuurlijk er wordt aangegeven dat tot op heden met name organisaties die op regioniveau actief zijn bij het proces zijn betrokken, hetgeen voor zover de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat heeft kunnen nagaan ook het geval, zij het incidenteel, maar aangezien de ontwikkeling in de regio iedereen aangaat, dus met name ook de burgers, kan het o.i. niet zo zijn dat over dergelijke omvangrijke ontwikkelingen zoals deze in het kader van het REP thans kennelijk zijn voorgenomen, zoals die m.b.t. wonen, werken en verkeer, naast dus groen en landschap, wordt besloten zonder dat die daarbij zijn betrokken;

Aangescherpt beoordelingskader REP

8. Mede op basis van de behandeling in de gemeenteraden van een eerste versie van het 'Beoordelingskader (2019)' is deze dan op een relatief groot aantal punten bijgesteld, dat dus n.a.v. in die zin aangenomen amendementen en moties.

Positief is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er in ieder geval over dat behalve aan een 'gezond stedelijk leven' als het belangrijkste centrale thema nu toch ook aan waarden als 'natuur/biodiversiteit', 'landschap' en ook 'cultuurhistorie' meer aandacht wordt gegeven, hetgeen ook tot uiting komt in het alsnog in aanvulling op de eerdere analyses m.b.t. wonen, werken, energie en mobiliteit op verzoek van de gemeenteraden opgestelde: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap';

9. Op zich dus goed dat er een 'Aangescherpt Beoordelingskader ligt. Belangrijk punt voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is evenwel dat het o.i. geen objectief beoordelingskader is, zoals bijvoorbeeld het geval is bij het opstellen van een MER,

maar dat in het beoordelingskader heel sterk wordt gestuurd op bepaalde doelen en wel de doelen zoals deze in de: 'REK' ten aanzien van de toekomstige ontwikkelingen zijn gesteld.

Als je dan het: 'Aangescherpt beoordelingskader REP' en met name ook de nadere uitwerking in de: 'Contour REP' tot je neemt dan is het dus zo, althans zo constateert de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat, dat mede door de aangegeven doelen, de Regio U 10 er kennelijk vanuit blijft gaan dat: 'Alles mogelijk is', dus zowel de ontwikkeling van grote aantallen extra woningen (van 67.000 tot 2030 op basis van de: 'Kaart van Altijd' tot zelfs 200.000 op de: 'Kaart van Alles'), als dus ook nog eens 80.000 extra arbeidsplaatsen en dat dan kennelijk vanuit de veronderstelling dat zonder dat daarvan dan negatieve effecten op de kwaliteit van de leefomgeving, de natuur, het landschap en de cultuurhistorie zullen uitgaan;

10. Juist als we evenwel echt op duurzaamheid willen sturen, dat dus ook als we de klimaatcrisis echt serieus willen nemen (zie in deze dus met name ook de rapporten van het IPCC en ook het PBL), evenals ook de biodiversiteitscrisis (zie in deze dus ook het zogenaamde IPBES-rapport), etc., dan zullen we o.i. met zijn allen nu ook echt andere keuzen moeten gaan maken.

Natuurlijk wordt m.b.t. het: 'REP' en dat dan met name n.a.v. het: 'Aangescherpt beoordelingskader' - dat met name ook n.a.v. de in die zin t.a.v. het eerdere 'Beoordelingskader' door de diverse gemeenteraden aangenomen amendementen en moties - de noodzaak tot een algehele transitie nu (gelukkig) wel op de agenda gezet, zoals die van de economie in de richting van een circulaire economie, van de landbouw naar een circulaire en natuurinclusieve landbouw, evenals ook de aandacht voor natuurinclusief bouwen (of nog beter: ontwerpen), én (gelukkig) nu ook de betekenis bij ontwikkelingen voor het behoud van de kernkwaliteiten van de Utrechtse landschappen en ook biodiversiteit (zie in deze dus ook het: 'Rv Contour REP en Aangescherpt Beoordelingskader REP' en dan met name de daarbij in die zin door het College gegeven toelichting). Maar nergens wordt kennelijk de vraag gesteld, of er t.a.v. de groei, zoals die van bevolking (en die voor een aanzienlijk deel (namelijk 30%) uit binnenlandse en buitenlandse migratie bestaat¹) en ook die van economie/werkgelegenheid, dat dus ook door de algehele trek naar de Randstad, ook bepaalde grenzen zijn.

Juist in die zin is o.i. een algehele 'herbezinning' op zijn plaats, dus zowel op nationaal niveau (in het kader van de NOVI), als op provinciaal niveau (in het kader van de POVI), als op regionaal niveau (in het kader van de REP/ROVI) en dus ook op gemeentelijk niveau (in het kader van de lokale Omgevingsvisies). Juist door bijvoorbeeld voor een meer gespreide ruimtelijke ontwikkeling te kiezen, dus voor een meer regionale ruimtelijke ontwikkeling over het gehele land (op basis van dus 'gebundelde deconcentratie'), dat dus ook rekening houdend met regionaal aanwezige waarden van natuur en landschap, kun je o.i. niet alleen tot een meer evenwichtige ontwikkeling komen, maar dus ook beter tegemoet komen aan de gevolgen van krimp;

11. Als je dus echt duurzame ontwikkeling centraal wil stellen, dan zou daarbij dus o.i. ook echt het 'planet deel' van duurzame ontwikkeling centraal moeten komen te staan, evenals daarnaast dus ook het ontwikkelen van een inclusieve samenleving, waarbij iedereen er toe doet en ook actief mee kan doen, dus haar/zijn talenten kan ontwikkelen. Zo is bijvoorbeeld ook uit een enquête die door de provincie Utrecht in kader van het

¹ Voor de Regio Utrecht als geheel komt de gemiddelde groei van de bevolking over de afgelopen jaren voor ongeveer 70% voort uit een geboorteoverschot en dus voor ongeveer 30% een vestigingsoverschot, dus door binnen- en buitenlandse migratie, waarbij dan zij aangetekend dat de betreffende getallen overigens sterk per gemeente verschillen (zie in deze dus met name ook het rapport: 'Woningmarktanalyse U16 (Companen, 2019)', Fig.. 4: 'Binnenlandse migratie en geboortesaldo 2008 - 2017, pag. 4.

POVI is gehouden naar voren gekomen dat voor de bewoners de natuur en duurzaamheid veruit het hoogste scoren, dat dus boven werkgelegenheid, etc., dus zou het goed zijn daar bij de uiteindelijke afwegingen/wegingsfactoren nadrukkelijk rekening te houden.

Met het omarmen van het ontwikkelen van de: 'Doughnut economie' heeft bijvoorbeeld Amsterdam ervoor gekozen nu ook echt duurzame ontwikkeling centraal te stellen, inclusief dus ook bijzondere aandacht voor de natuur/ecologie (zie in deze dus ook het document: 'The Amsterdam City Doughnut – A Tool for transformative action (Amsterdam, 2020)') en het zou dus goed zijn als de Utrechtse regio ook het model dat daaraan ten grondslag ligt voor haar toekomstige ontwikkeling zou omarmen, met dus niet zozeer een ontwikkeling gericht op kwantiteit, maar juist op kwaliteit, evenals daarbij zorgvuldig rekening houdend met de grenzen die de aarde/planeet daaraan stelt² Vanuit dat perspectief zou er dus binnen het gegeven: 'Aangescherpt beoordelingskader' juist aan duurzaamheid en dan aan het 'planet-deel' van duurzaamheid o.i. een veel groter gewicht moeten worden toegekend dan aan bepaalde andere thema's, zoals de keuze voor verstedelijkingsopgaven faciliteren, ook al aangezien je anders telkens met allerlei terugkoppelingsprocessen te maken krijgt, die uiteindelijk ook gevolgen voor het leven op aarde voor de mens met zich brengen (denk bijvoorbeeld aan gevolgen klimaatcrisis waarbij grote delen aarde onbewoonbaar zullen worden of dus gevolgen verlies aan soorten, waaronder insecten, o.a. voor dus bestuiving gewassen)³;

12. In ieder geval zou het dus goed zijn als er hoe dan ook alsnog t.a.v. de gegeven ontwikkelingen ook een 'Plan MER' komt, net als deze overigens voor het NOVI is opgesteld, evenals het POVI, aangezien het zo echt duidelijk kan worden of bij de diverse ontwikkelingsbeelden, zowel die op de 'Kaart van Altijd' als de 'Kaart van Alles', al dan niet sprake zal zijn van belangrijke negatieve effecten op het milieu en de natuur/biodiversiteit;

---

² Zie in die zin overigens bijvoorbeeld ook de motie die door de gemeenteraad van Utrecht is ingediend en waarbij dus is verzocht in het: 'Beoordelingskader' ook een duidelijke relatie met de 'Sustainable development Goals (SDG's) van de UN te leggen, waarvoor dan wel in het: 'Beoordelingskader' een schema is opgenomen (zie in deze ook het: 'Beoordelingskader' en dan het schema op pag., 7 – 8), maar dat men dus kennelijk niet integraal heeft overgenomen. Overigens ontbreekt in het schema aandacht voor biodiversiteit, hetgeen ook een belangrijke SDG is, namelijk SDG doel 15: 'Leven op land' (zie overigens ook de betekenis die in het NOVI aan de SDG's wordt gegeven).

³ In deze zou dus ook naar de zogenaamde: 'Staat van Utrecht' kunnen worden verwezen, waaruit dan naar voren komt dat ook wat betreft biodiversiteit er voor Utrecht nog een grote opgave ligt.

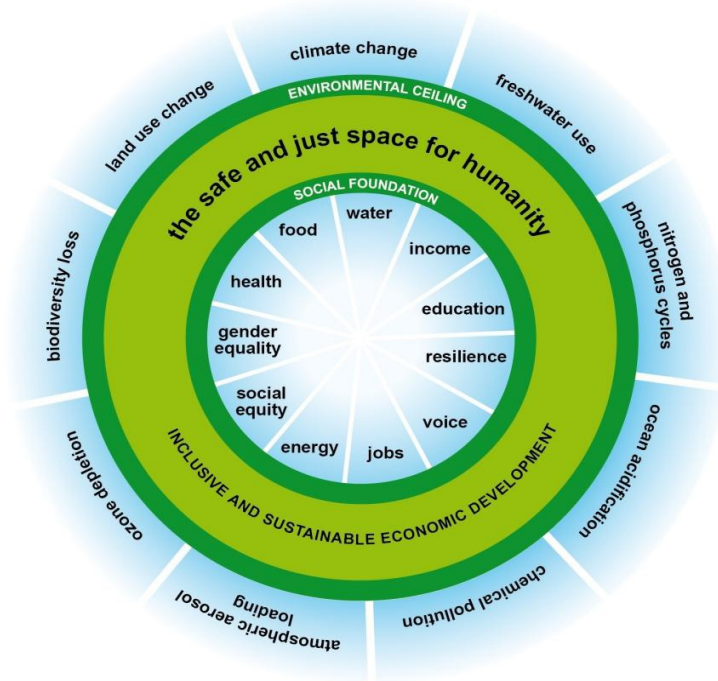

Fig. : 'Doughnut economics (naar Kate Raworth)'

Contour

13. Hierbij zal eerst een algemene reactie worden gegeven, waarna dus nog op aantal meer specifieke aspecten zal worden ingegaan;

Algemeen

14. Dan de: 'Contour-REP'. Hiervan is eerder ook al een concept rondgegaan en is deze kennelijk ook weer n.a.v. reacties vanuit de diverse bestuursafdelingen en ook de Colleges bijgesteld (zie ook het 'RV Aangescherpt beoordelingskader en Contour REP, Bijlage 2: 'Overzicht consultatieronde verwerking en verantwoording');
15. In de: 'Contour REP' staat dan 'Gezond leven in een stedelijke regio' centraal, dus 'Healthy Urban Living'. Zoals ook op basis van hetgeen hiervoor al m.b.t. het: 'Beoordelingskader REP' is aangegeven, ziet de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dat dus toch als een veel te beperkte benadering. Overeenkomstig de gegeven doelstelling staat dus kennelijk het leven van de mens centraal, dus de gezondheid, het welzijn/geluk, hetgeen op zich natuurlijk mooi is, maar de vraag is dan wel wat een dergelijk perspectief dan betekent voor (intrinsieke) waarden natuur, het landschap en in zekere zin ook cultuurhistorie/erfgoed. Ook de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. is natuurlijk voor een echt gezond (stedelijk) leven, want wie kan daar tegen zijn, maar dan wel met respect voor de (intrinsieke) waarden van natuur, landschap, cultuurhistorie, etc., dus meer vanuit een 'partner-relatie' met alle overige levende wezens die op de aarde leven;
16. In ieder geval is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er wel positief over dat bij het opstellen van de Contour de zogenaamde: 'Lagenbenadering' wordt gevolgd, zodat in beginsel ook met de in een bepaald gebied aanwezige waarden rekening kan worden gehouden (zie in deze dus ook de 'Contour REP', de figuur op pag. 68).
Bezien we evenwel de betreffende figuur dan staat daarbij bijvoorbeeld wel: 'Landschap' als 'onderste' laag aangegeven, maar o.i. zou het dus goed zijn dat indien men duurzame ontwikkeling ook echt centraal zou willen stellen dat in ieder geval ook de bodem (inclusief bodemvormende/geologische processen), (grond)water (inclusief ook het optreden van kwel) en met name ook de laag natuur (zowel de daarbij tot onderscheiden 'kerngebieden' als ook (robuuste) ecologische verbindingen) als

- belangrijke basis/onderlegger worden meegenomen, zodat daar later bij eventuele keuzen ook nadrukkelijk rekening mee kan worden gehouden en dus niet alleen indirect, namelijk op basis van hetgeen in die zin op de kaartbeeld 'Landschap' naar voren komt⁴;
17. Alvorens dan een beeld van de mogelijke contouren wordt gegeven, dat dus op basis van een tweetal kaarten, namelijk de 'Kaart van Altijd' en de 'Kaart van Alles', wordt dan op basis van de (hiervoor geschetste) 'Lagenbenadering' een schets gegeven van de diverse opgaven, dus in eerste instantie de opgave op het gebied van het landschap/natuur en daarna (achtereenvolgens) van de stedelijke ontwikkeling (dus wonen en werken), mobiliteit en netwerk vitale knooppunten en ook energie (zie in deze dus ook de betreffende: 'PowerPointpresentatie U10 Contour REP');
18. Wat betreft het 'Landschap' wordt dan van hetgeen in het: 'Ontwikkelbeeld vijfde peiler groen en landschap' naar voren wordt gebracht een beeld geschetst. Aangegeven wordt dat de diverse kwaliteiten van het landschap zoals deze binnen de Regio voorkomen als de: 'Utrechtse Trots' kunnen worden aangemerkt, maar dat ook t.a.v. dat landschap er nog belangrijke opgaven liggen, zoals die op het gebied van de natuur (inclusief ook robuuste ecologische – én ook zogenaamde groen-blauwe verbindingen), maar bijvoorbeeld ook de recreatie. Evenals dat als er dan sprake is van een schaa sprong in de verstedelijking ook meteen het groen mee zou moeten 'springen', ook al aangezien er op dat gebied dus feitelijk al grote tekorten zijn (zie in deze dus met name ook het rapport: 'Ontwikkelbeeld Groen en Landschap' en dan de bijlage: 'Toelichting kwantitatieve opgave U-16', pag. 45).
- In ieder geval dus wel mooi dat hierbij dus wel ook bijzondere betekenis wordt toegekend als de Utrechtse Heuvelrug als robuust ecologisch systeem, met dus ook bijzondere aandacht voor de ecologische betekenis van de flanken gezien de aldaar aanwezige gradiënten van bodem en water, met dus ook het optreden van kwel (zie in deze dus o.a. de: 'Contour REP', de figuren op de pag. 34-35);
19. Vervolgens wordt dan dus een beeld gegeven van de opgaven zoals deze er t.a.v. de andere vier peilers zijn (zie in deze dus ook de betreffende analyserapporten), zoals dus die m.b.t. wonen, werken, mobiliteit en ook energie, ook al wacht men wat betreft dat laatste dan op de besluitvorming in het kader van de RES Regio Utrecht.
- Gezien de gegeven opgaven wordt dan aangegeven dat op alle van de gegeven punten een schaa sprong noodzakelijk is (zie in deze dus ook de: 'Contour-REP', Hoofdstuk 2.5: 'De schaa sprong in lagen', pag. 66-67);
20. Dan presenteert men m.b.t. mogelijke ontwikkelingen uiteindelijk dus twee modellen, althans kaarten, namelijk de: 'Kaart van Altijd', met ontwikkelingen tot 2030 en de 'Kaart van Alles' met mogelijke ontwikkelingen daarna. Bij de gegeven ontwikkelingen, waaraan dan een aantal (n het kader van U-NED) ontwikkelde stedelijke ontwikkelingsmodellen ten grondslag liggen (in totaal dus 5 modellen), is dan kennelijk een zogenaamde: 'Ladder van ruimtelijke ontwikkelstrategie' als uitgangspunt genomen, namelijk:
- a) Binnenstedelijk en binnenstedelijk nabij bestaande OV-knooppunten;
  - b) Buitenstedelijk nabij bestaande OV-knooppunten;
  - c) Ontwikkelkansen nabij nieuwe OV-knooppunten en buiten stedelijk met hoogwaardig OV.
- Dat dus naast lokaal maatwerk om de vitaliteit en/of ruimtelijke kwaliteit te verhogen.

⁴ Hierbij kan dan nog worden aangetekend dat de gegeven schetsbeelden zeer globaal zijn, waarbij belangrijke waarden o.i. onvoldoende tot hun recht kunnen komen. Dat geldt bijvoorbeeld voor de binnen diverse gebieden aanwezige (robuuste) ecologische verbindingen, waarvan alleen de grotere robuuste structuren zijn aangegeven, dat vaak ook nog gekoppeld aan recreatieve verbindingen, terwijl het nu juist ook om kleinere verbindingen gaat die tezamen in het gebied het natuurnetwerk vormen.

Op zich is het dus goed dat er bij ontwikkelingen een ladder wordt toegepast (vergelijk in deze dus ook de: 'Ladder voor duurzame verstedelijking'), maar dat neemt dus niet weg dat het goed zou zijn dat men daarbij dan wel kritisch is, zoals overigens ook hiervoor reeds aangegeven, t.a.v. een bepaalde behoefte/opgaven, maar zeker ook t.a.v. de waarden die dan met bepaalde ontwikkelingen in het geding kunnen zijn.

Als we de betreffende kaarten (of beter gegeven schetsen) evenwel bezien; dan valt dus als eerste op dat deze nog zeer globaal zijn. Daarnaast valt het op dat het toch lijkt dat de uiteindelijk door de bestuurders kennelijk als onontkoombaar geschetste verstedelijking (dus naast de beoogde: 'Binnenstedelijke ontwikkeling', met name ook: 'Knooppuntontwikkeling' en ook: 'Vitale kernen', inclusief schaa sprong infra (inclusief (H)OV)) toch als de belangrijkste input naar voren komt, zonder dat dan duidelijk is, voor zover je die verstedelijking dus al als belangrijkste input zou moeten willen nemen, ook gezien de gevolgen, wat dat dan voor het leefklimaat in het algemeen en in het bijzonder ook de natuur, het landschap en de cultuurhistorie betekent.

Natuurlijk in de: 'Contour REP', Bijlage 1: 'Beoordeling Contour' wordt in het kort een beeld geschetst van hoe op basis van het: 'Aangescherpt beoordelingskader REP' de ontwikkelingen zoals die op de 'Kaart van Altijd' worden geschetst, evenals die op de 'Kaart van Alles', op diverse daarbij onderscheiden criteria scoren, waarbij dan kennelijk op bijna alle (sub)indicatoren (o.i. logischerwijs gezien de wijze waarop ze dus zijn geformuleerd, namelijk m.b.t. tot het doelbereik) positief wordt gescoord, maar dat zegt ons dus nog niets over de daadwerkelijk effecten van de als zodanig geschetste (verstedelings)modellen op natuur (denk hierbij dus alleen al aan toename stikstofbelasting t.g.v. gegeven ontwikkelingen), landschap, cultuurhistorie, het klimaat en dus duurzaamheid in het algemeen⁵;

21. Bij de nadere uitwerking wordt dan een vijftal deelgebieden onderscheiden, waarvan dan met name de zogenaamde: 'Kromme Rijn Vallei' en ook de: 'Noordrand Strategische Waterlinie Landschap en Noordelijke Heuvelrug' met name ook voor de toekomstige ontwikkeling van de gemeente Utrechtse Heuvelrug van belang zijn, althans het grondgebied van de gemeente Utrechtse Heuvelrug binnen de betreffende deelgebieden valt;

Specifieke aspecten

22. Hierbij zal voorsnog op de gegeven ontwikkelingen binnen het: 'Kromme Rijn Vallei' een reactie worden gegeven en daarna die binnen de: 'Noordrand Strategische Waterlinie Landschap en Noordelijke Heuvelrug';

Kromme Rijn vallei (zie ook de: 'Contour REP', Hoofdstuk 4.1)

23. Uiteraard is de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. er positief over dat binnen de 'Contour' aan wat dan de: 'Kromme Rijn Vallei' wordt genoemd bijzondere aandacht wordt gegeven (zie wat betreft de bijzondere karakteristieken van het gebied overigens o.a. de visie: 'Kracht en Pracht van het Kromme Rijngebied (Stuurgroep Kromme Rijnlandschap, 2007)' en ook het: 'LOP Kromme Rijngebied + (Brons & partners, 2009)'). De Kromme Rijn is inderdaad een bijzondere rivier met gelukkig nog een grotendeels natuurlijk karakter, met dus ook bijzondere waarden. In die zin verbindt de Kromme Rijn ook diverse natuurgebieden met elkaar en is deze dan ook binnen het provinciale beleid als ecologische verbindingzone (EVZ) aangewezen, evenals ook als waterlichaam binnen de KRW. Dat neemt niet weg dat o.i. de Kromme Rijn alle potentie in zich draagt deze nog veel verder natuurlijk te laten ontwikkelen dan thans het geval is, namelijk door

⁵ Overigens wordt wel in de betreffende bijlage: 'Beoordeling Contour' aangegeven dat nog niet concreet is gemaakt of het areaal natuur ook daadwerkelijk wordt vergoed.

de rivier waar dat kan veel meer ruimte te geven, hetgeen inmiddels daar waar dat is toegepast ook tot bemoedigende resultaten heeft geleid;

24. Naast bijzondere aandacht voor de Kromme Rijn is men dan kennelijk ook voornemens de: 'Houtense Rijn', hetgeen dan een oude zijarm van de Kromme Rijn zou zijn, weer tot leven te wekken;
25. Als deelgebied van het Kromme Rijngebied is met name voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug dan weer het: 'Langbroekerweteringgebied' van belang met een ontwikkeling die teruggaat tot 1122 toen bij Wijk bij Duurstede de Kromme Rijn werd 'afgedamd', met dus ook de daarvoor typische cope- of slagenverkaveling;
26. Het gebied als geheel kent dus in algemene zin een fraaie ontwikkelingsgeschiedenis, niet alleen in geologische zin, maar ook in historische zin, met dus ook de ontwikkeling binnen het gebied van vele landgoederen, al dan niet verbonden door fraaie landschapselementen (zie in deze o.a. ook het boekje: 'De Kromme Rijnstreek en omgeving (Telluris, 2018)' en met name ook het boekje: 'Ken je ondergrond – Waar de geschiedenis aan en onder je voeten ligt – Kromme Rijnstreek (Geopark Heuvelrug, 2019)').

Daarnaast is er natuurlijk de Limes, maar ook de NHW met zijn bijzondere forten, zoals o.a. het natuurfort Rhijnauwen, dat dan is genomineerd om te worden aangewezen als UNESCO Werelderfgoed, zij het dat deze linies net buiten de gemeentegrenzen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug zijn gesitueerd;

27. Naast de aan de rivier, de landgoederen, forten gebonden natuur, komen er ook vele andere natuurparels voor, zoals die van de voor het Kromme Rijngebied karakteristieke essenhakhoutpercelen.

Wat betreft de natuur moeten verder ook de (robuuste) ecologische verbindingen zoals deze door het gebied lopen van belang worden geacht, zoals de verbinding vanaf het Kromme Rijngebied/Langbroekerweteringgebied in de richting van de Noorderpark/Vechtplassengebied (zie in deze dus ook de folder: 'Natuur verbinden en behouden (Werkgroep Faunapassages Zeist Zuid-West, 2009)', naast dus andere ecologische verbindingen (zie in deze met name ook het rapport: 'Ecologische verbindingzones Kromme Rijngebied (Van de Bijtel Ecologische adviesbureau, 2009), evenals de deeltwerkingen zoals deze op basis daarvan door de provincie voor de diverse deelgebieden zijn gemaakt). Juist aan deze verbindingen zou o.i. dus toch nog bijzondere aandacht kunnen worden gegeven;

28. Wat nu t.a.v. het betreffende hoofdstuk m.b.t. de 'Kromme Rijnvallei' evenwel opvalt, is dat met name toch wordt gekeken hoe verschillende delen van landschap kunnen worden 'geladen' met bepaalde al dan niet stedelijke ontwikkelingen, dat terwijl het o.i. dus wel om een uniek gebied gaat.

Zo is dus het voornemen om ter hoogte van Bunnik en Odijk, ook al is dat dan buiten de gemeentegrenzen van de gemeente Utrechtse Heuvelrug, maar liefst op termijn, dat dus naast ook nog een aanzienlijk aantal woningen in Houten, maar liefst 7.000 woningen te bouwen.

Daarnaast moet nu kennelijk het gehele gebied van de Kromme Rijn zicht tot het zogenaamde 'Landschap van de Toekomst' ontwikkelen, dat dus als onderdeel van het zogenaamde 'Ringpark-concept'. Daarbij tekent de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan wel aan, hoe aansprekend het: 'Ringpark-concept' op zich ook moge zijn, zeker vanuit het perspectief van de stad Utrecht, dat het wel van belang is dat juist ook aan de natuur/ecosystemen zoals deze (in belangrijke mate) buiten de stedelijke invloedsferen voorkomen, zoals de bossen en heiden van de Utrechtse Heuvelrug/NPUH, de moerassen en plassen van het Vechtplassengebied en ook het Groene Hart, evenals de bijzondere natuur van de rivieren, zoals dus de Nederrijn en dus ook de Kromme Rijn/Langbroekerweteringgebied, wel hun eigen bijzondere identiteit behouden, met

name ook in ecologische zin en dus straks niet allen als zogenaamde: 'Landschap(pen) van de Toekomst' eindigen als hét uitloopgebied van de stedeling (en of recreant), hetgeen dus kennelijk wel de bedoeling is. Met dus alle gevolgen voor aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Dan wil men kennelijk tussen de Heuvelrug en de Kromme Rijn Vallei, dus ergens halverwege tussen de kom van de Kromme Rijn en de flanken van de Heuvelrug een zogenaamde 'Kromme Rijn Warande' ontwikkelen, een route parallel aan de Stichtse Lustwarande, waarbij nieuwe landgoederen en recreatie centraal staan. De vraag is dan hoe men dat voor zich ziet, want allereerst is het voor de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dan toch onduidelijk om welk gebied het dan gaat, want als het om het Langbroekerweteringgebied gaat, dan kent dat gebied dus al een hoge dichtheid aan buitenplaatsen, veelal teruggaand tot aan de Middeleeuwen en leidt de aanleg van nieuwe landgoederen lang niet altijd tot een verbetering van de aanwezige ruimtelijke kwaliteiten, aangezien het feitelijk al om een uniek gebied gaat;

29. Specifiek voor de gemeente Utrechtse Heuvelrug wordt dan aangegeven, dat aangezien: *'de gemeente Utrechtse Heuvelrug is gelegen in het Nationaal Park de Utrechtse Heuvelrug en het Kromme Rijngebied: beide waardevolle landschappen, waarvoor een transformatieopgave geldt als het gaat om het versterken van natuur, biodiversiteit, klimaatadaptatie, energie en de omvorming naar duurzame landbouw. Ook krijgen deze landschappen te maken met een forse toename van recreatie. De grootste opgave voor de gemeente, maar zeker ook voor de regio, is het in balans brengen van deze activiteiten om zo te komen tot de vorming van het landschap van de toekomst. In samenwerking met partners, zoals Nationaal Park Utrechtse Heuvelrug de gebiedscommissie Kromme Rijn, de provincie en de regiogemeenten wordt hier nu al uitvoering aangegeven. Daarbij hoort dat men opzoek moet naar een solide financiële model voor de transformatie van het buitengebied'*.

Op zich kan de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. in die opgave vinden, namelijk dat de gemeente in die zin een (soort van) 'proeftuin' wordt voor een echt duurzame ontwikkeling van het landelijke gebied, met dus ook bijzondere aandacht voor biodiversiteit, natuurinclusieve vormen van landbouw, etc., maar zoals ook hiervoor al aangegeven plaatst zij dus wel haar kritische kanttekeningen bij de (ecologische) draagkracht van het gebied wat betreft voor de recreatie. Ook in die zin zal men o.i. dus moeten beseffen dat niet alles kan, niet alleen wat betreft de natuur, maar dus ook wat betreft de rust/stilte die de mens ook in die natuur/het landschap zoekt, juist om letterlijk even op 'adem' te kunnen komen.

Hoe dan ook zal een en ander dus dan nader op basis van een integrale gebiedsvisie nog nader moeten worden uitgewerkt, waarbij dus aan de 'Omgevingsvisie' wellicht een belangrijke betekenis kan worden toegekend;

30. Dan valt het dus verder op dat eigenlijk in dit hoofdstuk van het 'REP' dus niet tot nauwelijks aandacht wordt gegeven aan de (Utrechtse) Heuvelrug, zowel aan de geologie, als de er voorkomende natuurwaarden. Dat terwijl dit nota bene het één na grootste bosgebied van Nederland is. Juist gezien de aanwezige waarden gaat het dus wel om het enige Nationale Park binnen de provincie Utrecht gaat, evenals dus ook het Geopark Heuvelrug i.o. (maar zie dus wel de bijzondere aandacht zoals deze aan het ontwikkelen van een 'robuuste Heuvelrug' in de: 'Contour REP' in hoofdstuk 2.1: 'Landschap' wordt gegeven).

Wellicht kan dit ook al positief worden aangemerkt, namelijk dat aldaar geen grootschalige stedelijke ontwikkelingen zijn voorzien, maar het zou dus wel mooi zijn als in ieder geval wat betreft de doelen zou worden aangesloten bij de ambities uit de brochure: 'Nationaal Park Heuvelrug – Ruimtelijke ambities voor het gebied (OKRA, 2017)', waarbij de Stichting dan wel aantekent het beheer van dit gebied veel meer

vanuit een integrale beheersvisie plaatsvindt, met dus ook volop ruimte voor zelfregulerende systemen, dus wildernisnatuur, evenals de kansen die er zijn voor de ontwikkeling van bijzondere natuurwaarden aan de flanken vanwege de daar optredende kwel (zie wat betreft de kansen voor de ontwikkeling van wildernisnatuur dus o.a. de: 'Bouwstenen voor een landschapsecologische visie t.b.v. het Streekverband Zuid-Oost Utrecht (STL, 1991) en ook: 'Visie (Utrechtse) Heuvelrug (Stichting Milieuzorg Zeist e.o., 2001)').

31. Meer in algemene zin tekent de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. hierbij nog aan dat dus grote delen van het Kromme Rijngebied/de Kromme Rijn Vallei dus in het verleden niet voor niets als het: 'Nationaal Landschap Rivierengebied', respectievelijk 'Nationaal Landschap NHW' aangewezen, waarden die dus nog verder zouden kunnen worden ontwikkeld, met dus toen ook nog teneinde aanwezige waarden adequaat te kunnen beschermen het principe van het 'migratiesaldo nul', dus alleen het bouwen voor zover dat tegemoet komt aan de eigen behoefte;

Noordrand Strategische Waterlinie Landschap en Noordelijke Heuvelrug (zie ook de: 'Contour REP, Hoofdstuk 4.2)

32. Ook in dit hoofdstuk wordt dus nauwelijks aandacht gegeven aan natuurwaarden Utrechtse Heuvelrug, dat ook in relatie tot de Veluwe, terwijl ook hierbinnen een aantal echte natuurparels voorkomen, zoals o.a. de Vliegbasis Soesterberg (maar zie dus zoals ook hiervoor al aangegeven dus wel de aandacht die aan het ontwikkelen van een 'robuuste Heuvelrug' in de: 'Contour-REP', Hoofdstuk 2.1: 'Landschap' wordt gegeven);
33. Dan wordt dus wat betreft stedelijke ontwikkeling dus expliciet ingezet op een knooppunt-ontwikkeling rondom het Station Driebergen-Zeist. Juist gezien de ligging te midden van de landgoederen van de Stichtse Lustwarande, evenals het NNN, heeft de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus al eerder aangegeven dat zij (zeer) kritisch tegenover een knooppuntontwikkeling van nu juist dit station staat. Dus niet zozeer tegen de aanduiding van dit gebied als de 'groene poort' voor de Heuvelrug en Stichtse Lustwarande, evenals eventueel het Kromme Rijngebied, maar dus wel tegen de stedelijke ontwikkelingsmogelijkheden die hier kennelijk nog worden gezien. Nog niet zolang terug is dus voor het stationsgebied dus al een visie ontwikkeld (zie in deze dus ook de: 'Gebiedsvisie Stationsgebied Driebergen-Zeist 2030 (12 N Stedebouw, 2014)', dus zou het goed zijn de daarin opgenomen ontwikkelingen als basis voor eventuele toekomstige ontwikkelingen te nemen;

Conclusie

34. De Stichting Milieuzorg Zeist is op zich verheugd dat het 'Beoordelingskader' ten aanzien van aantal punten is bijgesteld, maar zij blijft dus zeer kritisch of met het voorliggende 'Aangescherpte Beoordelingskader' dus ook daadwerkelijk een duurzame ontwikkeling van de regio kan worden geborgd, dat dus ook gezien de bijzondere waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie die binnen de regio aanwezig zijn;
35. Alhoewel er ook positieve aspecten in de: 'Contour REP' zitten, plaatst de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. grote vraagtekens bij de stedelijke opgaven waarvan daarbij wordt uitgegaan. In die zin zou o.i. dus een nieuwe balans moeten worden gevonden, waarbij een duurzame en evenwichtige ontwikkeling van de Regio Utrecht echt centraal komt te staan;
36. T.a.v. de gemeente Utrechtse Heuvelrug richt de 'Contour' zich wat betreft de: 'Kromme Rijn Vallei' met name op de diverse transitieopgaven zoals deze in het landelijke gebied voorliggen, zoals bijzondere aandacht voor biodiversiteit, transitie naar een duurzame (en dus natuurinclusieve) landbouw, etc., dus tot wat dan het: 'Landschap van

Toekomst' wordt genoemd. In die zin zou dit gebied dus binnen de regio een 'proeftuin' voor de duurzame ontwikkeling van het (platte) land kunnen worden.

Wel plaatst de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus wel kritische kanttekeningen bij het belang dat hierbij aan de recreatie wordt toegekend, dat dus ook in relatie tot de ontwikkeling van een: 'Ringpark' rondom de stad Utrecht. Juist aangezien aan het gebied dus ook een belangrijke functie als robuuste ecologische corridor tussen het Kromme Rijngebied en dus ook het Vechtplassengebied kan worden toegekend/ Verder plaatst zij dus ook kritische kanttekeningen bij de ontwikkeling van wat dan als de 'Kromme Rijn Warande' wordt aangeduid, ook al is haar eerlijk gezegd dus toch nog niet geheel duidelijk wat daar dan onder wordt verstaan;

37. Meer in het bijzonder valt het dus op binnen de gehele visie niet tot nauwelijks aandacht aan de bijzondere betekenis van de Heuvelrug als één na grootste bosgebied van Nederland wordt gegeven. Juist ook hier liggen kansen aan het gebied een sterke ecologische kwaliteitsimpuls te geven, zeker ook wat betreft de kansen die de flanken (met dus ook kwel) daarbij bieden;
38. Tenslotte staat de Stichting Milieuzorg Zeist e.o. dus kritisch tegenover de ontwikkeling van het Station Driebergen Zeist tot een stedelijk knooppunt, dat dus ook gezien de aldaar aanwezige waarden van natuur, landschap en cultuurhistorie.

Patrick Greeven (Stichting Milieuzorg Zeist e.o.)